

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การป้องกันกำจัดหอยเชอรี่ในนาข้าวของเกษตรกร ตำบลท่าลาดขาว
อำเภอโคกชัย จังหวัดนครราชสีมา
ชื่อและนามสกุล นางสาวลำไย เพ็ชรนิล
แขนงวิชา ส่งเสริมการเกษตร
สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร. เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ
2. รองศาสตราจารย์ ดร. สินีนาถ ครุฑเมือง แส่นเสริม

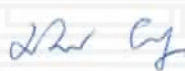
วิทยานิพนธ์นี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2556

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(อาจารย์ ดร. พันธ์ ชัยวัฒน์)

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. สินีนาถ ครุฑเมือง แส่นเสริม)

กรรมการ

(ศาสตราจารย์ ดร. สิริวรรณ ศรีพหล)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

ศร

ชื่อวิทยานิพนธ์ การป้องกันกำจัดหอยเชอรี่ในนาข้าวของเกษตรกรตำบลท่าลาดขาว อำเภอโชคชัย
จังหวัดนครราชสีมา

ผู้วิจัย นางสาวลำไย เพ็ชรนิล รหัสนักศึกษา 2549001275

ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร. เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2) รองศาสตราจารย์ ดร. สินีสุข ครุฑเมือง แสนเสริม
ปีการศึกษา 2555

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร (2) ความรู้เกี่ยวกับหอยเชอรี่ (3) การป้องกันกำจัดหอยเชอรี่ของเกษตรกร (4) ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกร ประชากรที่ศึกษา คือ เกษตรกรที่มีภูมิลำเนาในตำบลท่าลาดขาวและขึ้นทะเบียนผู้ปลูกข้าวกับสำนักงานเกษตรอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ปี 2554/2555 จำนวน 394 ราย สุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า (1) เกษตรกรมากกว่าครึ่งหนึ่งเป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 51.79 ปี มากกว่าสองในสามจบชั้นประถมศึกษา มีประสบการณ์ทำนาเฉลี่ย 28.61 ปี สมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 4.52 คน เป็นแรงงานภาคการเกษตรเฉลี่ย 2.02 คน มีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 20.20 ไร่ เป็นพื้นที่ปลูกข้าวเฉลี่ย 17.94 ไร่ มีรายได้จากการทำนาในหนึ่งฤดูกาลเฉลี่ย 133,000 บาท โดยใช้เงินลงทุนเฉลี่ย 40,800 บาท เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรจากเพื่อนเกษตรกรและร้านจำหน่ายสารเคมีเพื่อการเกษตร มากกว่าครึ่งหนึ่งได้รับจากเจ้าหน้าที่ของรัฐและโทรทัศน์ (2) ความรู้เกี่ยวกับหอยเชอรี่ของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรมากกว่าครึ่งหนึ่งมีความรู้มาก (3) การป้องกันกำจัดหอยเชอรี่ในนาข้าว พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ทำนา 2 ครั้งต่อปีและประสบปัญหาหอยเชอรี่ทำลายต้นข้าวในระยะข้าวกล้า (อายุ 5-20 วัน) ได้รับความเสียหายมากที่สุด เกษตรกรเกือบครึ่งเก็บตัวและไข่หอยทิ้งโดยไม่ใช้ประโยชน์ ใบพืชที่นิยมใช้ล่อหอยเชอรี่ คือ ใบมะละกอ เกษตรกรมากกว่าหนึ่งในสามที่อาศัยศัตรูธรรมชาติ คือ เป็ด นกกระยางและนกปากห่าง ช่วยกำจัดหอยเชอรี่ และเกษตรกรมากกว่าครึ่งนิยมนำกากเมล็ดชากำจัดหอยเชอรี่ในกรณีน้ำน้อย มีเพียงส่วนน้อยที่ใช้สารเคมี (อะบาเม็กติน) กำจัดหอยเชอรี่ในกรณีน้ำมาก และมากกว่าครึ่งหนึ่งป้องกันกำจัดหอยเชอรี่โดยใช้วิธีผสมผสาน (4) ปัญหาและข้อเสนอแนะ เกษตรกรส่วนใหญ่ประสบปัญหาในด้านต่างๆในระดับปานกลาง และประสบปัญหามากในเรื่องการเก็บตัวและไข่หอยเชอรี่ เนื่องจากแปลงนาข้างเคียงไม่เก็บ เกษตรกรมีข้อเสนอแนะให้ จัดอบรมเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้สมุนไพรในท้องถิ่นที่ช่วยป้องกันกำจัดหอยเชอรี่ ส่งเสริมให้เกษตรกรเลี้ยงเป็ดครัวเรือนละ 10-20 ตัว รณรงค์ให้เกษตรกรช่วยกันเก็บหอยเชอรี่มาใช้ประโยชน์ให้มากขึ้น

คำสำคัญ การป้องกันกำจัดหอยเชอรี่ เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ตำบลท่าลาดขาว อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

Thesis title: Golden Apple Snail Control in Rice Fields by Farmers in ThalatKhao Sub-District, Chok Chai District, Nakhon Ratchasima Province
Researcher: Miss Lumyai Phetnin; **ID:** 2549001275;
Degree: Master of Agriculture (Agricultural Extension and Development);
Thesis advisors: (1) Dr. Benchamas Yooprasert, Associate Professor ; (2) Dr. Sineenuch Krutmuang Sanserm, Associate Professor; **Academic year:** 2012

Abstract

The purposes of this research were to study (1) socio-economic circumstance of farmers (2) knowledge about golden apple snail (3) control to eradicate golden apple snail of farmers (4) problems and suggestions of farmers.

The population was 394 farmers whose domicile was ThalatKhao Sub-District and registered rice-farming with the Office of Agricultural Extension in Chok Chai District, Nakhon Ratchasima Province during the year 2011-2012. Stratified random sampling was used in selected sample, a number of 200 samples were selected. Data was collected by structured interview. Data obtained was processed by computer programs and statistics used comprised of frequency, percentage, minimum value, maximum value and standard deviation.

Research findings were. (1) More than half of the farmers were male with the average age at 51.79 years. More than two-third of them completed primary education level. Their average experience in rice-farming was 28.61 years. Their average number of household member was 4.52 persons. Their average number of agricultural labor was 2.02 persons. Their average agricultural area was 20.20 rai. Their average rice field was 17.94 rai. Their average income from seasonal rice farming was 133,000 baht spending an average capital 40,800 baht. Most of them received agricultural information from farmer fellows and from agricultural chemical substance shop. Over half of them received updated news from authorities and television. (2) Farmers knowledge about golden apple snail was at medium level. (3) For protection and eradication of golden apple snail in rice field, it was discovered most of the farmers rice-farming was twice a year and they seriously encountered with golden apple snail problem, destroying young rice plants aged 5-20 days which seemed to be the most damaged. Almost half of them picked away golden apple snail and its eggs without making use of papaya leaves that most other people used to lure golden apple snail. Over one-third made use of natural enemy i.e. duck, egret and open-billed stork to help eradicate golden apple snail. Besides, over half of the farmers used tea seeds for golden apple snail eradication in case of little water. Only the minority used chemical substance (Abamectin) in case of lot of water. Over half of them applied mixed methods for golden apple snail control. (4) Problems and suggestions; most of them experienced with many problems at medium level but the serious one was picking away golden apple snail because unfortunately, the neighboring rice fields did not pick away golden apple snail.

Their suggestions were to organize a training and promotion of golden apple snail control in rice fields by making use of existing local herbs, encouraging farmers to raise 10-20 ducks in each household and launching a campaign of picking golden apple snail for making more use.

Keywords: Channeled Apple snail Control, Rice Farmers, ThalatKhao Sub-District, Chok Chai District, Nakhon Ratchasima Province

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ล่วงไปกรุณาเป็นอย่างยิ่งจากอาจารย์ ดร. พัทณี ชัยวัฒน์ ประธานคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ , รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ อาจารย์-ที่ปรึกษาหลัก และรองศาสตราจารย์ ดร.สินินุช คุรุทเมือง แสนเสริม อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม สาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช ที่ได้ให้ความกรุณาให้คำแนะนำและติดตามการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้อย่างใกล้ชิดตลอดมา นับตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณเกษตรกรผู้ปลูกข้าวตำบลท่าลาดขาว อำเภอโคกชัย จังหวัดนครราชสีมาที่ได้กรุณาเสียสละเวลาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์เพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เพื่อนนักศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ทุกท่านที่ได้กรุณาให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ และให้กำลังใจตลอดมา

ลำไย เพ็ชรนิล

มิถุนายน 2556

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	2
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
ลักษณะพื้นที่และสภาพทั่วไปของเกษตรกร	6
ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับหอยเชอรี่	9
การระบาดของหอยเชอรี่	14
การป้องกันกำจัดหอยเชอรี่ในนาข้าว	15
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	21
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	23
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	23
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	26
การเก็บรวบรวมข้อมูล	28
การวิเคราะห์ข้อมูล	28
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	30
ตอนที่ 1 สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว	30
ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับหอยเชอรี่	37
ตอนที่ 3 การป้องกันกำจัดหอยเชอรี่ในนาข้าว	41

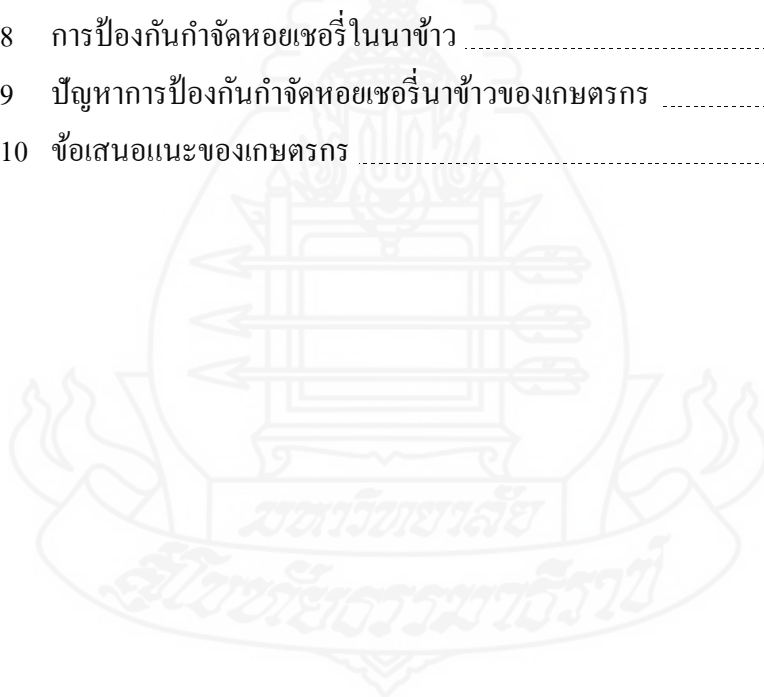
สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะ	46
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	51
สรุปการวิจัย	51
อภิปรายผล	54
ข้อเสนอแนะ	56
บรรณานุกรม	58
ภาคผนวก	60
แบบสัมภาษณ์งานวิจัย	61
ประวัติผู้วิจัย	69

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 สภาพการใช้ที่ดินของตำบลท่าลาดขาว อำเภอโซคชัย จังหวัดนครราชสีมา	8
ตารางที่ 2.2 เปรียบเทียบข้อแตกต่างของหอยเชอรี่และหอยโข่ง(ไทย)	10
ตารางที่ 4.1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกร	30
ตารางที่ 4.2 สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร	32
ตารางที่ 4.3 สภาพทางสังคมของเกษตรกร	37
ตารางที่ 4.4 ความรู้เกี่ยวกับหอยเชอรี่ของเกษตรกร	38
ตารางที่ 4.5 ระดับความรู้ของเกษตรกร	40
ตารางที่ 4.6 จำนวนครั้งในการทำนาและระยะเวลาที่ประสบปัญหาหอยเชอรี่ในนาข้าว	41
ตารางที่ 4.7 ระดับความเสียหายของต้นข้าวที่เกิดจากหอยเชอรี่ในนาข้าว	42
ตารางที่ 4.8 การป้องกันกำจัดหอยเชอรี่ในนาข้าว	42
ตารางที่ 4.9 ปัญหาการป้องกันกำจัดหอยเชอรี่นาข้าวของเกษตรกร	46
ตารางที่ 4.10 ข้อเสนอแนะของเกษตรกร	49

ญ

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ภาพที่ 2.1 แผนที่สภาพการใช้ที่ดินของตำบลท่าลาดขาว	8
ภาพที่ 2.2 หอยเชอรี่	9
ภาพที่ 2.3 แสดงวงจรชีวิตของหอยเชอรี่	11
ภาพที่ 2.4 การจับคู่และวางไข่ของหอยเชอรี่	12

